

VASSBUKEN

2-2010

TREVLIG HÖST !

HÖSTENS TALKOLÖRDAGAR!

PORKALA UNGDOMSFÖRENING R.F.

STYRELSEN 2010-11

		TELEFON
ORDFÖRANDE:	Patrick Eriksson Westendvägen 105, 02160 Esbo pe@eriarc.fi	0500-447 147
VICE ORDFÖRANDE:	Anita Löfgren Halvmånen 1 B 14, 02210 Esbo anita.lofgren@samlink.fi	(09) 2984 257 050-562 5413
KASSÖR:	Susanna Holm Båtbyggargränd 4 A 4, 00210 Helsingfors susanna.holm@eulerhermes.com	(09) 670 531 050-4273 526
SEKRETERARE:	Agneta Brenner Västra fortet 8 B, 02160 Esbo agneta.brenner@kolumbus.fi	(09) 2216 110 050-3571 418
MEDLEMMAR:	Siw From Ledstensgränden 2 D 83, 00710 Hfrs	(09) 3879 703 050-3621 739
	Jyrki Tolvanen Porkalavägen 1710, 02480 Kyrkslätt	0500-608 354
	Erik Uddström Hirbölebågen 25 C, 02160 Esbo	(09) 2984 312 040-5868 645
SUPPLEANTER:	Christina Molander-Landell Tunnelvägen 14 C 15, 00320 Helsingfors	040 841 2247
	Tua Boije af Gennäs Hallonnäsgränden 3 A 12, 00210 Hfrs	(09) 2984 276 050-5443 920
	Carin Eriksson Runebergsgatan 40 A, 00260 Hfrs	050-3552 654
	Heidi Vanhanen Starrpottsvägen 22, 02480 Kyrkslätt	045-6324 933

UTGIVARE: Porkala Ungdomsförening r.f.
PÄRMBILD: Sommarutfärden till Söderskär 15.7

BANK: Aktia 405520-41580

FOTOGRAFIER:
Erik Uddström,
Patrick Eriksson

och döda», såsom orden lyda. Men förövrigt var det bönder som brukade jorden i dessa trakter.

Man kan beräkna, att jorden småningom röjts och utvidgats längs ådalar och andra lägder genom åtminstone tre århundraden, när 1400-talet led mot sitt slut. Sveder hade bränts och åter blivit skog några gånger och stubbar hade brutits på strandängarna, som gåvo vinterfoder åt korna. Kristendomen hade slagit rot i folkets sinne, men därunder pyrde ännu hedendomen i form av allsköns gamla riter och sedvänjor. Med befolkningen på andra sidan Finska viken stod man i livlig beröring, men ifråga om det världsliga och andliga herraväldet stod man under Svea rikets lydno och mottog befallningar närmast ifrån Åbo och överheten i Nylands hövdingedöme.

Ännu under förra hälften av 1500-talet framträder livet i dessa trakter, som dimdunkla bilder. Vi känna visserligen böndernas namn från 1540-talets början, vi veta vad de hade att betala i skatt och på ett ungefär hur många kor de hade, men namnen och de tomma siffrorna säga ej mycket. Vi läsa om bötfällningar för olika slag av förbrytelser, och då och då kommer man över uppgifter om jordförsäljningar, men mycket därutöver som skulle ge liv åt bilderna ha hävdaböckerna ej att erbjuda. Det är först när 1500-talet gått in i sitt sjätte decennium, som livet här blir levande och händelserna framstå i skarpare dager.

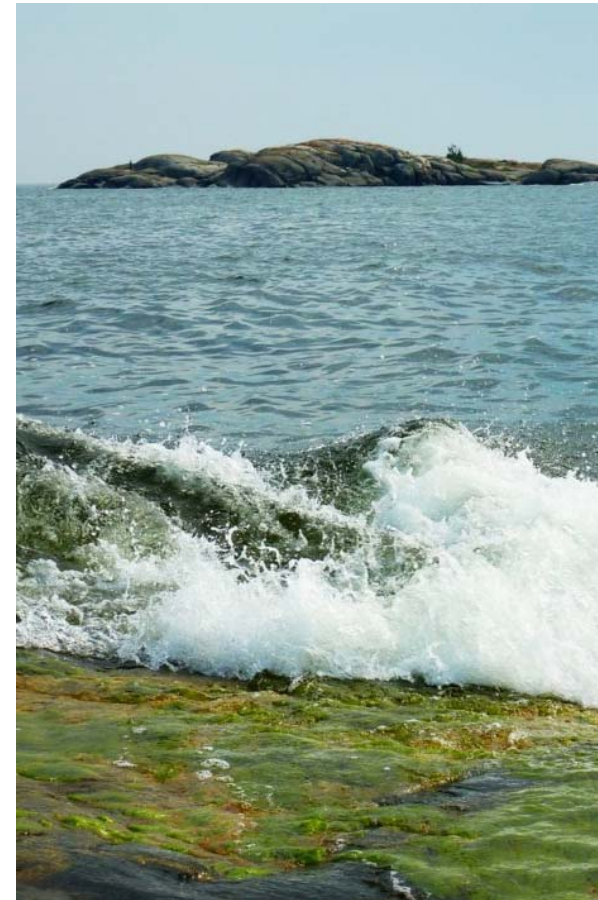
HURRA! HÖSTEN ÄR HÄR...

30. Engång skall kanske också detta lilla fiskläge ligga omgivet av . .

31. . . gårdar på en bördig slätt. Järvö hamn (ovan) och Berg by i Degerby.

Bästa medlemmar,

Sol och vackert väder, havsvattnet varmt och klart, riktigt som i barnomens dar. Eller som västnylänningen skulle säga "jo nej, de va lite myki fin somar".

Myki fina program hade också Porkala UF:s sommar, med god upplutning och fina hjälpinsatser, än en gång. En fin sommarfest, härlig utfärd med litet regnvädersdramatik och kanske särskilt viskonsernten med sin efterfest, med stämningfulla visor klingande från danslaven långt in den varma, allt mörkare augustinatten... fina minnen för livet!

Nu på hösten fortsätter vi igen med talkolördagarna och jobbar vidare med upprustningen av festsalen. Här i tidningen finns datumen, klipp ut dem och limma upp dem på kylskåpsdörren - och framför allt, kom med, det finns massor att göra och det är trevligast att göra det tillsammans!

På hösten skall man alltid hitta på något nytt. Vassbukens nyhet är ett avsnitt från boken "Porkalabygden och dess minnen", läs mera på följande sidor!

Tjohejsan,

PORKALA UF
NU OCKSÅ PÅ WEBBEN!
KOLLA UPP VÅRA
FINA HEMSIDOR!

www.porkalauf.fi

PUF

VI RÄDDAR RIGÅRDSNÄS

höstens talkolördagar fortsätter

OBS! REDAN NÄSTA LÖRDAG!!

**PUF:S
TALKO-
LÖRDAGAR:**

**Lördag 25.9
kl. 11.00**

**Lördag 9.10
kl. 11.00**

**Lördag 23.10
kl. 11.00**

**Kom med och förena nytta
med nöje, allas hjälp
behövs!**

**Ring gärna runt och samla
ihop ett gäng, gott om jobb
finns också för hela famil-
jen. Korvgrillning brukar
det ju också bli...**

Jobbet fortsätter på Rigårdsnäs. De elektriska installationerna blir färdiga under hösten och väggarna skall beklädas med värmeisolerande gammaldags insulitfiberskivor, som samtidigt blir ett bra underlag för de nya tapeterna. Väggarnas nedre delar bekläds med likadan pärlspontspanel som funnits tidigare. Sedan skall vi få en ny ridå som skiljer av scenen, men i övrigt blir scenutrymmet en del av hela salen. På så sätt får vi mera utrymme. Sedan återstår ännu ett stort arbete, att öppna resten av festsalens golv och ersätta den gamla fyllningen med ny, ren linull. Därtill måste ännu tamburens väggar och golv snyggas till.

Till höger: Så här trevligt kan det se ut i festsalen redan i det här skedet. Erik Uddström och Pentti Aaltonen ställde ut sina nya tavlor på Konst-happeningen i augusti och bl.a. gruppen Che Guevara uppträdde.

28. Bronsåldersgravarnas stenkummel, som nu ligga högt uppe i land

29. byggdes engång på havsomsvallade uddar. — Salmen.

detta stora intresse för jordförvärv här från klostrets sida härledde sig. Ytterligare kan nämnas, att kyrkoherden Ervast i Kyrkslätt år 1346 innehade Överby och att riddaren Lars Magnusson köpte Järse och Kattholm 1353.

Icke mycket tätare än under 1300-talet falla de uppgifter, som finnas bevarade i dokument från följande sekel. Antagligt är att Sjundeå kyrka nyss blivit byggd när man skrev 1440, och att församlingen, som anses tidigare ha varit ett annex eller kapell under Lojo, blev självständig tjugo år senare. Den första prästen, en kapellan, namnges 1476 då ett testamentariskt förordnande av en bonde i Kantvik rörande jord i Pickala och Båtvik kungöres inför tinget. Ön Stävö i Degerby omtalas år 1453 i samband med en jordprocess som belyser de tidigare omtalade släktskapsförhållandena i Degerby och Ingå, och köp avslutades 1492 om den stora ön Vormö. Därmed är i stort sett uppgifterna från 1400-talet uppräknade.

Genom granskning av skriftliga urkunder från senare tid kan man emellertid i stora drag sluta sig till förhållandena här. Degerby var då såsom intill senaste tid en typisk bondsocken, där kanhända ett par släkter höjde sig över den stora massan. I södra delen av Sjundeå hade det funnits ett för den tiden tämligen stort jordagods, Sjundby, som dock hade splittrats genom arvskiften före år 1500, och dessutom hade en del frälsemän smärre strögods i socknen. I Kyrkslätt hade de forna klostergodsen genom Thord Bondes testamente av år 1415 blivit prebendegods under kyrkan i Viborg »Gudi till heder och Vår Fru, Sankt Johannes Evangelisten och Sankta Katarina, för mig, min hustru Ramborg och mina barn och flere mina vänner och fränder, både förelevande

PUF

MEDLEMMAR, ER HJÄLP BEHÖVS!

WANTED! WANTED!

EFTERLYSNING 1:

En av de gamla lampkuporna har gått sönder. Kupan är en gammaldags rund, stor lampkupa med en diameter på 40,0 cm. Finns det någon som har eller vet varifrån man kan hitta en sådan?

EFTERLYSNING 2:

Vi skulle gärna hålla kvar det gamla plankgolvet, men en stor del av golvet måste förnyas. Finns det någon som har eller vet var vi kan få gamla golvplankor?

Ring gärna Patrick Eriksson, tel. 0500 447 147
eller Jyrki Tolvanen, tel. 0500-608 354

PUFF SOMMARUTFÄRDEN 15.7.2010

bildkavalkad

En bygdekrönika i halvsekelbilder

om förhållandena i denna nejd, voro kyrkliga institutioner jordägare här. Därom vittna talrika ortnamn. Vi behöva endast nämna Munkkulla nära Kyrkslätt kyrka. Enligt den gängse åsikten skulle kristendomen i västra Nyland ha kommit från den gamla kulturbygden kring Aura å. Mot detta kan emellertid invändas, att Nyland med undantag av socknarna i nordväst från Hangö udd alltid stått i livligaste kontakt med södra kusten av Finska viken, medan beröringen med Egentliga Finland praktiskt taget varit ingen. Det kan således inte anses vara uteslutet, att den livaktiga cisterciensorden, som fått starkt fotfäste i Estland i slutet av 1200-talet, bedrivit missionsverksamhet här, isynnerhet om man betänker att den senare visade ett påtagligt intresse för Nyland och skaffade sig jord flerstädes vid kusten.

Fr. o. m. förra hälften av 1300-talet börja strödda notiser som beröra nu ifrågasvarande nejd uppenbara sig i skriftliga handlingar. En kyrkoherde namnges i Kyrkslätt år 1330, men huruvida den äldsta delen av den nuvarande kyrkan då redan var uppförd eller om den föregicks av en träkyrka, vet man inte. Av stort intresse är en i största korthet given uppgift som omtalar, att tvenne av rikets mäktigaste män, hövidsmannen över Finland Karl Näskonungsson och »fogden i Österland» Gödik Skytte den 6 december 1335 sålde sina gods i Pojo, Karis och Kyrkslätt till Padis cistencienser-kloster i Estland. Egendomarna i Kyrkslätt voro påtagligen Edis, Skräddarby (numera förenat med Strömsby), Näse, Munkkulla och Bro, som klostret år 1407 avyttrade åt riddaren Thord Rörriksson Bonde, konung Karl Knutsson Bondes farfar. Det kan vara skäl att observera att alla dessa ställen lågo invid sjöleder till kyrkan, och man frågar sig varav

och samma led har använts ända in i sen tid förrän mekanisk kraft togs i bruk.

Ännu har historiens ridå inte gått upp, men vi kunna likväl ana utvecklingens gång. Bygd bröts i å- och bäckdalarna, och befolkningen tillväxte så att praktiskt taget alla de byar som vi nu känna, funnos redan, när man ur de skriftliga källorna börjar vinna ökad kunskap om bygden. Här såsom annorstädes ha stormannasläkter uppstått, vilka ehuru till livsföring jämnställda med den övriga bondebefolkningen dock genom anseende och rikedom höjde sig över mängden. En sådan släkt fanns det av allt att döma i Stubböle i Degerby och möjligen i Knappa. Adliga ätten Stubbe till Bollstad i Ingå är befryndad med dem.

I nuvarande Sjundeå socken fanns det tre platser som strategiskt men också ur handelssynpunkt voro utomordentligt viktiga. Dessa lågo vid utloppet av socknens vatten-system i Pickala viken, vid Sjunby med den sjudande forsen som givit socknen och gården deras namn och vid åförgreningen där kyrkan nu reser sig. På alla dessa platser kan man ana sig till att stormän varit bosatta redan i förhistorisk tid. Hovgård, som ursprungligen hört till Pickala by, var med nästan till visshet gränsande sannolikhet i underlagmannen Rötker Ingessons (Diekn) ägo. Han levde omkring 1400 och innehade troligtvis dessutom ett flertal andra gårdar invid vattendragen i Sjundeå, bl. a. Karuby. Men antagligt är att denna ägorätt har sitt ursprung i tiderna för traktens första svenska bebyggelse. Enahanda är förhållandet med Sjunby, där handlingarna omtala en Lasse Skytte år 1417.

Redan innan de skriftliga källorna lämna oss upplysningar

Det verkar nog inte riktigt som om Anki Lybeck eller Sune Häggström skulle tro på precis allt som Erik Uddström berättar...

Uppe till vänster: Stiliga herrar vid vattnet, inte de heller helt övertygade...

...men skojigt hade ju alla tills regnet kom!

Återupplivandet av Porkala-Visan blev en succé. Danslaven var fylld till brädden och publiken fick njuta av både roliga och vackra visor. Lela och Lasse Nybergh uppträdde, likaså Visans Vänners ordförande Rabbe Nevalainen som här intervjuas av Patrick Eriksson.

norra strand befolkade de dock ej. Fruktan för de krigiska svearnas flottor som ströko här förbi, avhöll dem från att kolonisera den nyländska kusten, där möjligen några få bronsåldersfamiljer förde en torftig tillvaro. Men hit ned sökte sig finnarna på fiskefärder, och här idkade de byteshandel med förbiseglade handelsmän. Esboviken, trakten omkring Kyrkslätt kyrka och Pickala voro sådana handels- och fiskeplatser, och deras uthamn låg vid Porkala udde. Namnen Tavastfjärden och Tavastö i Kyrkslätt berätta om de färder inlandets finnar företogo till den nyländska kusten, och i samband med dessa namn och samtidigt kontrasterande mot dem står namnet Svensvik (av ett äldre Svensvik) i Degerby, vid vars stränder svear tydligen relativt tidigt slagit sig ned.

Men seklerna rulla hän utan att vi kunna lämna närmare besked om tilldragelserna i denna från de stora kulturländerna fjärran trakt. Vi passera 1000-talet, men ännu är bosättningen här gles. Först vid pass 1100 e. Kr. eller något senare torde trakten ha befolkats genom en verklig kolonisation. Det är möjligt att detta ägde rum i samband med införandet av den kristna tron, men säkert är det ej. I varje fall uppträda svenskarna nu på historiens arena i denna trakt som de enda invånarna. Och helt plötsligt, såsom en blixtn som hastigt försvinner, blinkar ett enda namn fram. Det är Porkala. Namnet skrives P u r k a l och P u r k a l a e i en beskrivning av segelleden från Sverige till Reval från mitten av 1200-talet. Från Horinsaari, nuvarande Korholm i Barö-sunds skärgård, gick den urgamla farleden österut till Porkala och vidare över havet till Reval. Här ha vikingarna seglat — och redan före dessa deras förfäder många sekler tidigare —

under en senare period, när landet höjt sig ytterligare, som man slog sig ned här. Under den s. k. kamkeramiska tiden hade man genom flera sekler en boplats på Tallmalmsåsen nordväst om Sjunby, och ännu senare synes det indo-europeiska båtyxbärande folket ha slagit sig ned på en plats i närheten av Kyrkslätt prästgård och i trakten av Östersolberg.

Kunskapen om bronsens användning kom hit västerifrån med ett soldyrkande folk vidpass 1500 f. Kr. Nästan på varje högre berg vid den nuvarande kusten resa sig de grå rullstenskumlen där bronsålderns krigare gravlagts, och på Kasaberget invid Strömsby i Kyrkslätt har ett av södra Finlands få bronsåldersfynd gjorts. Det är ett skandinaviskt bronssvärd. Landet hade småningom stigit och de forna holmarna och öarna hade förenats med fastlandet, men långt uppåt sträckte sig långa slingrande vikar och sund, som på sina ställen bredde ut sig till vida fjärdar. Vid stränderna var marken bördig och odlingsbar, och där satte bronsåldersfolket plogen i jorden. Dess frändefolk under stenålderns sista period hade antagligen gått upp i denna stam, som av allt att döma redan stod på en hög kulturnivå.

Vidpass fem århundraden före vår tideräknings början vidtar en ny epok, järnåldern. Man har förmodat att en stark klimatförsämring inträdde här i Norden, och detta hade till följd en avfolkning som nästan närmade sig tomläggning av landet. Fullständig kan denna dock ej ha varit, därpå tyda några ortnamn som uppenbarligen levat kvar från bronsålderstiden. Ett par sekler efter Kristus började småningom finska stammar från andra sidan havet slå sig ned vid de stora sjöarna i det inre av landet. Finska vikens

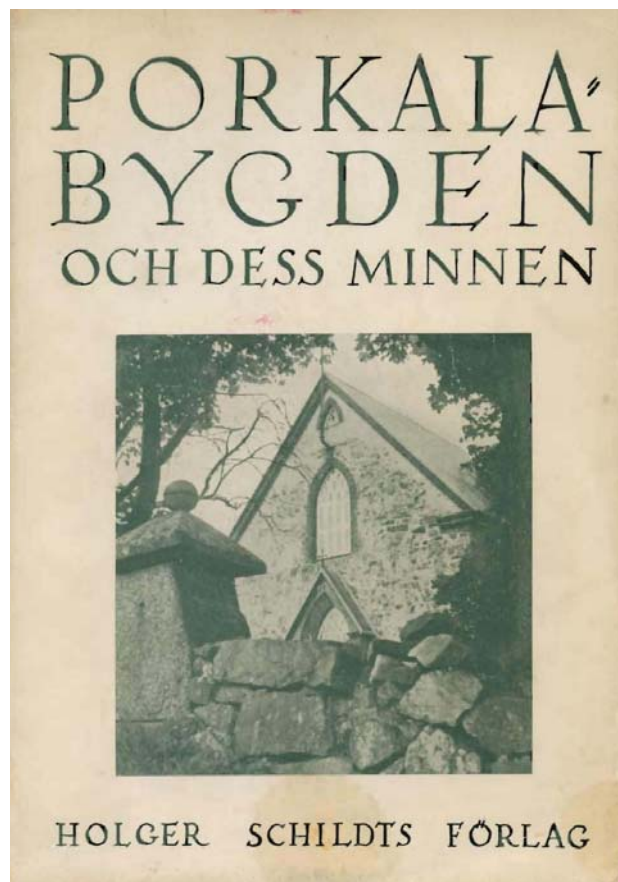
Det blev en härlig stämning i den varma augustinatten! Och mycket Andersson: Poeten Dan Andersson tolkades lyhört av Bosse Andersson. Dottern Frida Andersson sjöng sina egna sånger och gör en fin karriär som singer-songwriter. Ovan glada medlemmar på medlemsfest.

LÄS OM VÅR HEMBYGD

Få böcker är så kända för Porkalaborna som boken "Porkalabygden och dess minnen", som utgavs av Holger Schildts förlag 1945. Boken var då en hyllning till det Porkala som förlorades vid fredsslutet för 65 år sedan. Också om boken handlar om hela arrendeområdet, från Degerby till Esboviken, så finns mycket av intresse för dem som bor i det "riktiga" Porkala.

Vi kommer fr.o.m. denna höst att nu och då publicera avsnitt av boken i Vassboken. I detta nummer startar vi med det första historiska kapitlet, som är skrivet av Alf Brenner. Det heter "Bygden stiger fram i historiens ljus - 1550" och hör till bokens historiska avsnitt "En bygdekrönika i halvsekelbilder".

Trevliga läsestunder!

Pärmbilden på boken "Porkalabygden och dess minnen" visar den medeltida gråstenskyrkan i Kyrkslätt. Avsnitten från boken publiceras med tillstånd av Schildts förlag.

EN BYGDEKRÖNIKA I HALVSEKELBILDER

AV

ALF BRENNER

*Bygden stiger fram i historiens ljus
— 1550.*

Langsamt och omärkligt, åtminstone oskönjbart från det ena året till det andra, steg den nuvarande kustbygden upp över havets yta. Sekel lades till sekel, och grund, skär, holmar och öar danades, som småningom växte ihop med fastlandet i norr och bildade av vikar sönderskurna uddar. Marken tog skog och skogen gav skydd och föda åt djuren, och slutligen kom människan.

När de första mänskliga varelserna bosatte sig uppe invid fastlandets vikar, svallade havet ännu fritt kring några karga skär, som nu äro höga berg i trakten av Kyrkslätt och Degerby kyrkor och Sjunby gård. Hit ut vågade sig stenåldersmänniskorna inte i sina ranka ekstockar. Det var först